

Murska Straža

Glasilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravištvo v Radgoni, Murska ulica
štev. 184. — Telefonska štev. 31.
Rekopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred za vse leto 15 K, za pol leta 7 K 50 v.,
za četrť leta 3 K 80 vin.

Inserati: Ena petstolpna petitvrsta (prostor 3 mm
visok in 54 mm širok) 60 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Dan svobode.

28. oktobra 1918.

Obletnica.

Obhajamo prvo obletnico svoje svobode. Pri tem se spominjamo lanskih dni ob tem času. Vedeli smo vsi, da se bliža konec vojne in da prihaja naša zmaga. Na zapadu so bežali Nemci pred združenimi ameriškimi, francoskimi in angleškimi četami, v Italiji je na Piavi Avstrija doživela svoj poraz. Note med Wilsonom in t. zv. osrednjimi državami so se hitro menjavale. Avstrija je vedno bolj popuščala — dne 28. oktobra pa je podpisala premirje in je bila pripravljena ugoditi vsem Wilsonovim zahtevam, t. j. da prizna narodnostne države. Češko-slovaško, Poljsko in Jugoslavijo...

Ko se je dopoldne ob 10. raznesla ta vest po državi, so narodni sveti takoj stopili na čelo svojih narodov in so prevzeli vlado. V Pragi se je to zgodilo na slovesni način takoj dne 28. oktobra, pri nas je bila manifestacija en dan pozneje. Nepopisno je bilo veselje narodov, ki so bili po toliko stoletjih svobodni. Vse to, kar so nam prerokovali naši najboljši možje, kar smo podpisovali v deklaraciji in kar smo pričakovali celo težko vojno — vse to se je izpolnilo, Jugoslavija je stala pred nami, mlada, lepa, svobodna. Prišla je k nam po tolikih letih trpljenja, kakor zaslužen dar božji. In naš složni narod jo je sprejel in ji prisegel, da je nikdar več ne zapusti, da ne izgubi svoje svobode...

To je bilo pred enim letom. In te dni obhajamo prvo obletnico teh dogodkov. Ali smo vsi zvesto izpolnili svojo prisego? Ali smo izpolnili vsi svoje dolžnosti? Ali je danes povsod sreča in radost? Žalibog ne. A ne mislimo, da je temu Jugoslavija kriva, temveč krivi smo mi! Toda v teh dneh pustimo očitke! Mi vsi imamo trdno vero v svojo Jugoslavijo, kar je še slabega, se bo izboljšalo, kar je zamujenega, se bo uredilo. Treba je le, da delamo vsi na to. Ves svet je enoglasen v tem, da je Jugoslavija ena najbogatejših držav, da ima najlepšo lego in da bo imela najkrasnejšo bodočnost. Od nas je odvisno, kaj storimo iz nje in iz sebe. Zato je treba, da zdaj ob prvem letu ponovimo svojo svečano obljubo, da ji bomo zvesto služili, da bo svet spoštoval njo in nas.

Sedaj ob prvi obletnici bi lahko obširno pisali o skušnjah prvega leta. Mi mislimo, da najboljšo spoznanje, ki

smo ga bili deležni od onih prvih dni našega navdušenja, je to, da bomo imeli to, kar si bomo sami ustvarili. Mislili smo: tam imamo prijatelje in tam imamo zaveznike... V resnici pa je delal vsak le zase. To je za nas velik nauk, da se ne zanašamo na tujo pomoč. Sami smo morali izbojevati svojo Jugoslavijo — sami jo bomo reševali tudi v naprej. In zato je treba, da zdaj ob obletnici pred vsem mislimo na svojo neodrešeno domovino — na našo Primorsko in Koroško. Mislili smo, da jih nam bodo prisodili drugi — zdaj pa vidimo, da jih moremo reševati sami: Svet pa mora videti, da je naša resna volja, da bodo v Jugoslaviji združene vse naše pokrajine — zato hočemo na dan svobode pred svetom manifestirati z „darom svobode“, da bo svet spoznal, da se zavedamo krivice, ki se nam godi. In to se bo vršilo vsako leto, tako bomo praznovali svoj dan svobode.

V Parizu slavijo vsako leto dan 14. junija, t. j. oni dan, ko je padla bastila (ječa, kjer so zapirali politične zločince). To je bil začetek njih svobode, zato je to največji francoski narodni praznik. Dne 28. oktobra 1918 je padla naša bastila, kajti kaj je bila Avstrija drugaga, kakor ena sama velika ječa, bastila političnih preganjancev. Ta naša bastila je padla, to je bil začetek nove svobode. V spomin na ta dan praznujmo svoj narodni praznik z delom in darovi za osvobodjenje vseh, ki živijo še v tujih bastilah. S tem bomo dokazali, da se dobro zavedamo, kaj pomeni nam dan 28. oktobra 1918. Da pa tudi vemo, da v prvem letu niso bile izpolnjene vse naše želje. Kar se tiče notranjih razmer jih bomo še uredili s svojim delom in pridnostjo, proti zunanjim krivicam pa moramo povzdigniti svoj glas. Vemo, da je žalostno marsikatero jugoslovansko srce: zato pa v teh dneh vsi na delo za boljšo bodočnost naše Jugoslavije.

Vso noč oči upiram v prazni mrak,
vso noč po prsih tipljem bolečine,
kot gora, Korotan, si mi težak,
Gorica, žgeš me... kdaj mi jutro sine?

Oton Zupancič.

* * *

Česar ves narod ne zna, nihče ne zna.
Česar ves narod ni zvedel, nihče ni zvedel.
Kar iz naroda ni nastalo, sploh ni nastalo.

Miroslav Tyrš.

Narod sebi!

Slovenci! Slovenke! Jugoslavlani!

Bliža se prva obletnica našega osvobođenja. Dan 28. oktobra bo ostal za vse čase zgodovinski dan našega naroda. Na ta dan je kapitulirala surova nemška sila pred sijajno zmago resnice in pravice, svet nasilja je propadel pod osvobodilnimi pestmi kulturnega sveta. Med drugimi zatiranimi in zaničevanimi narodi je posegel tudi naš narod ta dan po najvišjem cilju svojega hrepenenja. Od mej do mej je odmevala samo ena velika misel

Svoboda!

Toda po prvih omamljivih in opojnih dneh se je zamračilo naše nebo na severu in jugu, dve najlepši slovenski pokrajini solnčna Primorska in gorata Koroška sta prišli v področje tujih držav in do danes še ni odločena njiju usoda. Kako bi mogli praznovati dan svoje svobode drugače, nego na ta način, da ta dan posvetimo delu za naše

„neodrešene brate.“

Za to pozivljamo vse naše narodno občinstvo, vsa društva, vse kraje, mesta in vasi, da prirede ta dan v svojem okrožju „Primorski“ ali „Koroški dan“, t. j. da zbirajo v kakoršnikoli obliki prispevke za naše obmejne brate. Naši begunci in njih učeča se mladina potrebujejo podpore, naši Korošci, njihovo dijaštvo itd. potrebujejo pomoči. Treba je podpirati našo akcijo za našo stvar na Primorskem in za koroški plebiscit. Mi vemo, da smo pri tem navezani sami nase, ker naša mlada država v sedanjem položaju ne more priskočiti z večjimi svotami na pomoč. Reševali smo

svojo zemljo

že cela stoletja, rešili jo bomo tudi v tem zadnjem trenutku. Prisegali smo ne enkrat, da svojih neodrešenih bratov ne bomo pozabili. Poznamo svoj narod in vemo da je resna njegova beseda. Zato pozivljamo vse, ki hočejo z dejanjem pokazati svojo ljubezen do slovenske zemlje, da store svojo dolžnost. Med posameznimi mesti naj nastane prava konkurenca, kdo bo več nabral. Potrebujemo velike svote.

Častno bo za slovenski narod, če na ta dan položi

milijon

za propagandne in podporne namene. V današnjih časih smo zmožni da na en dan položimo tak dar domu na oltar. Ali ni svoboda, ki smo jo pred letom prejeli, vredna takega daru? Ali ni takega denarja vredna naša zemlja in naš narod na Koroškem in Primorskem? Kar damo, damo za se, za svojo bodočnost. Zato položimo ob obletnici svoje svobode tak

„Dar svobode“

da bo svet spoznal, da nam nobena žrtev ni prevelika, da bodo z nami svobodni vsi, ki so ene krvi. Kaj je denar v primeri s svobodo? Ako vsa Italija zbira za D'Annuncija za laško Reko, ali ne bomo pokazali, da znamo tudi mi darovati zato, da rešimo, kar je naše? Primernejše ne moremo proslaviti dneva svoje svobode. Pripravimo vsi svoj dar in ga položimo na ta dan v odrešenje neosvobodjene domovine. Begunci nas kličejo

na pomoč,

general Maister kliče iz tužnega Korotana, da ga podpiramo v težkem boju. Bolj ne bi mogli pred svetom dokazati svoje narodne in kulturne zavesti, svoje ljubezni do svobode in svoje trdne volje, da hočemo kot kulturni narod s kulturnimi sredstvi reševati svoj dom pred tujim nasiljem, kakor da zberemo ta dan pod naslovom „dar svobode“ veliko svoto, ki bo namenjena našemu delu v neodrešenih krajih. Dvignite srca, vi srečni in svobodni in spomnite se nesrečnih in nesvobodnih!

Mariborski odbor.

Domovina je ena, nerazdeljiva. Kakor se člani obitelji ne vesele skupne mize, ako je eden od njih daleč, odtrgan od bratske ljubezni, tako tudi vi ne imejte veselja in počitka, dokler je en del ozemlja, na katerem se govori vaš jezik, odtrgan od Naroda.

Giuseppe Mazzini
1. 1860. italijanskim delavcem.

Sestre Slovenke!

Jugoslovanke!

Prva obletnica našega odrešenja se je približala. „Mariborski odbor“ je izdal te dni poziv na ves slovenski narod, da proslavimo ta dan z veliko milijonsko zbirko, ki bo namenjena naši neodrešeni domovini, naši Primorski in naši Koroški.

Vam vsem je znana usoda naših neodrešenih pokrajin in naših nesrečnih bratov. Ob času, ko uživamo mi zlato svobodo, trpe oni pod tujim jarmom. Kako bi mogli praznovati obletnico svoje svobode drugače, kakor v delu za one, ki jih je kruta sila odtrgala od nas. Ne s krvjo, s svojim delom jih bomo osvobodili! In tu je predvsem dolžnost slovenske žene, da izvrši to delo. Zato pozivljamo vse narodno zavedno ženstvo vseh strank, po vseh mestih, trgih in vaseh, da združi na ta dan vse svoje sile, da zberemo „dar svobode“, ki bo pred svetom kazal našo narodno zavest ter nam omogočil rešiti naše obmejne brate. Spomnimo se na one čase, ko smo zbirale podpise za deklaracijo, ko je slovenska žena pred vsem svetom dokazala, da se ne boji nikogar v boju za svoje narodne pravice. Delo našega ženstva nam je prineslo svobodno Jugoslavijo. Pod najtežjimi razmerami avstrijskega režima smo glasovale za svojo državo. Ali ne bomo sedaj tem bolj kot svobodne Jugoslovanke dokazale, da se zavedamo, da naš narodni idejal še ni do-

pažen? In ta dokaz hočemo podati z „darom svobode“, ki ga položimo domu na oltar ob prvi obletnici našega odrešenja. Zato Vas pozivamo, da v vsakem kraju zberete ta dar. Ostalo nas je v Jugoslaviji še nad en milijon, ako da vsak le eno krono v spomin na oni dan, ko nam je prišla Jugoslavija, bomo položili en milijon za naše narodne namene v neodrešenih pokrajinah. Zbirka se lahko vrši po polah, z javnim nabiranjem, z veselico ali kakorkoli, ako ni mogoče na dan 28. t. m., to je na obletnico razpada Avstrije, se lahko vrši nekoliko poprej ali pozneje.

Naš dom bo tak, kakor si ga bomo sami zgradili. Obhajamo našo obletnico v času, ko je zopet med nas zašel prepir dvignimo srca vsaj me žene in dokažimo, da je za nas važno pred vsem eno vprašanje: rešitev in sreča domovine.

Pozdrav vsem našim narodnim ženam in dekletom.

Mariborsko slovensko žensko društvo.

Da združi Italija 118.000 tržaških Italijanov, priseljenih na našo zemljo, s svojo celoto, je podjarmila pol milijona Slovencev. Italijani, ki se naj vrnejo k materi Italiji, tvorijo le neznaten del vsega italijanskega naroda; pogoltniti pa morajo pri tem pol milijona Slovencev, to je skoro tretjina vsega slovenskega naroda. Da omogoči Italija gospodarski prospeh na 4000 ha živečim italijanskim priseljencem v Trstu, si je odrezala 760.000 ha naše zemlje — zopet četrtno naše grude.

Vida Primorska,
„Jugoslov. žena za narodno svobodo“.

Naš Korotan.

Tik pred svetovno vojno, dne 18. marca 1914 je preteklo 500 let, kar je bil ustoličen pod Kruskim gradom na lepem Gosposvetem polju poslednji vojvoda Slovencev. Že davno pred njim je bila lepa in simbolična ceremonija vojvodskega ustoličenja je prazen običaj iz starine. katerega takratna doba ni mogla več razumeti. Dunajski vladarji so se dali zastopati po svojih odposlancih in tako je bil Ferdinand II. (1597) poslednji koroški vojvoda, ki je sam sedel na stari kameni prestol in odgovoril na slovensko vprašanje vojvodskega kmeta: »Ali je pravičen sodnik?« V resnici pa je bil tudi že takrat vojvodski kmet, ta tipični predstavitelj stare slovenske demokracije, v tujih službah in z njim je rabotal tujcem ves slovenski narod od Jadrana gori do Rabe.

Pet sto let in še več — v tujih službah! Pošteno in zvesto je služil vojvodski kmet kot hlapec Jernej in si po pet sto letih zaželel pravice in lastnega kruha. Ali ni bilo dovolj rabotanja; ali ni pokopano dovolj njegove moči tam, kjer so danes naši samo že pozabljeni grobovi?!

Pet sto let in še več — nepretrgani boj za korotansko zemljo! Od padca naše neodvisnosti, od zadnjega bleska stare slovenske demokracije — do danes, do našega osvobođenja, do našega sodelovanja pri ustvaritvi svetovne demokracije, kako pestra zgodovina! Težko je gledati današnjo koroško in ne poznati zgodovine. Zakaj zgodovina Korotana je »pasijon«, najžalostnejša stran v zgodovini celega naroda.

Nismo pričakovali, da bo treba izza osvobođenja iskati pravice še Korotanu in ob obletnici razpada večstoletne sovražnice našega rodu, čitati v evangeliju naše svobode tudi koroški »pasijon«. Koroško so »modri in dalekovidni« diplomati razdelili v dva pasa, da se posluži na pariški način prikrojene narodne »samoodločbe« in glasuje o svoji nadaljni usodi!

A vedeli so dobro, da se je narodni sovražnik trudil dolga stoletja, da nas izpodrine, da zagospoduje nad vso našo zemljo. Zlasti od časa Marije Terezije sem postojala ta načrt bolj in bolj truden, smoten in radikalen. Vse, kar

se je dalo vpreči v ponemčenje slovenskega Korotana, je vpregla država in dežela. Uradniki in žandarji so se posluževali najrazličnejših sredstev in pripomočkov pri svojem podrobnem delu od občine do občine. In kljub temu, da je to peklenko delo pokazalo precej uspeha, so krivotvorili še številke, da bi prepričali sebe in ostali svet, da naroda vojvodskega kmeta ni več v Korotanu. Leta 1870 so našli na Koroškem 207.886 Nemcev in 119.118 Slovencev, leta 1910 pa 304.315 Nemcev in 82.212 Slovencev. V resnici pa je bilo leta 1913 na Koroškem 135.315 Slovencev in 251.212 Nemcev. Največ uspeha so dosegli s sistemom utrakvišnih šol, ki so vcepljale koroškim Slovincem zaničevanje lastnega jezika, nezaupanje v lastno narodno življenje in polagoma zastrupljale narodno dušo.

Po razpadu Avstrije so se poslužili tudi še skrajnih sredstev: orožja, ropa in ubijstva, samo da nas iztrebijo čim več in čim prej. Njihovo satansko zlobno prizadevanje pa ni doseglo željenega uspeha. Zgodilo se je, da so jugoslovanske čete zasedle Celovec in da se je mehko slovensko srce razveselilo nad zvončkom od Gospe svete. Vzbudile so se davne tradicije, vojvodski kmet je zopet stal pred prestolom najstarejše demokracije novega veka in obljubljal, da hoče biti pravičen sodnik...

Danes je Gospa sveta zopet na tujih tleh. Vojvodski kmet, novitelj stare slovenske demokracije, gleda nedaleč od Celovca čez »demarkacijsko črto«, katero so začrtali pariški mogotci. Gleda in ve dobro, da boj za staro pravdo še ni končan. V daljavi vidi morje, sinje morje starih dedov, pa gleda zopet na Gospo sveto, in čaka, kedaj se zagore Kresovi, zadnjega boja za sveto domačo grudo, kedaj konča tožni koroški »pasijon«?!

Zbirka za „dar svobode“
se pošilja na

„Dar svobode“
centralni odbor v Ljubljani.

Ljudsko glasovanje v zasedenem delu Dalmacije.

Začetkom januarja t. l. so se posiale zaupno v vse občine zasedenega dela Dalmacije pole za izjavo glede pripadnosti teh krajev Jugoslaviji. Dne 20. februarja je bilo glasovanje končano in so se pole predložile mirovni konferenci v Parizu. Glasom podatkov list »L' Adriatico jugoslavio« z dne 15. oktobra t. l. je glasovalo 35 občin (trgov. mest), ki štejejo skupaj 310.514 prebivalcev. Od teh se je kljub neznosnemu pritisku okupacijskih oblasti izjavilo za Jugoslavijo 286.674. dočim 12.989 osebam ni bilo mogoče, podati izjave. Za Italijo bi torej glasovalo v vsem zasedenem ozemlju Dalmacije k večjemu le 12.946 italijanašev in strahopetcev, ali v odstotkih 3,5%. Glavno mesto Zader ima 35.459 prebivalcev; od teh je glasovalo za Jugoslavijo 27.512. To je italijanstvo toliko slavljenege »italijanskega« mesta Zadra. List dobro pravi: »Številke, zbrane pri plebiscitu v korist kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev govore jasno: v Dalmaciji ni Italijanov!«

Koroška je meja jugoslovanskih dežela. Tukaj je izzval pruski pangermanizem slovanstvo. Vojvodski kmet je mrtev, ali njegov narod je ostal zvest svoji veliki zgodovinski misiji, braniti to grudo z žilavostjo, ne umakniti se, raje umreti!

Dr. B. Vošnjak,
„Poglavje o stari slovenski demokraciji.“

* * *

Vi vsi, ki ste seme izkrvavelega naroda, mislite le eno: Kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovanski državi, za njen procvit, kulturo in blagostanje!

Dr. Jan. Ev. Krek.

Dnevne novice.

V pojasnilo. V začetku meseca oktobra je začel »Mariborski odbor« s pripravami za proslavo za »Dan svobode«. Ko pa je izdal svoj oklic, je nastala stavka in tako ni bilo mogoče obvestiti ves narod o tej nameri. »Mar. odbor« je potem obvestil po možnosti vsa društva, ki so takoj začela s pripravami. Ker je bila »Murska Straža« edini list, ki je poleg koroških listov izhajal na našem ozemlju, je sklenil centralni odbor v Ljubljani, da izdamo posebno izdajo, ki naj bo posvečena »daru svobode«. Treba je bilo premagati velike ovire, da smo mogli ob obletnici svoje svobode izpregovoriti v javnosti o pomen tega dneva. Upamo, da bo slovenska javnost nas pri tem podpirala. Ker nimamo časopisja, je treba osebne agitacije. Zato prosimo vse, ki jim je na tem, da naša proslava kar najlepše uspe, da oddajo list naprej svojim znancom. Vsak naj se čuti poklicanega, da sodeluje, saj je to naš skupni praznik in dar »neodrešeni domovini« bo naš skupni dar.

Čehi zbero en milijon za češke šole na Dunaju. Po mirovni pogodbi bi moralo dunajsko mesto samo skrbeti za češke šole na Dunaju. kajti na Dunaju živi ok. 300 000 Čehov. Dunajski Nemci pa niso hoteli izpolniti zahtev pogodbe, zato so češki otroci na Dunaju stavkali. Da bi pa Čehi pokazali pred svetom svojo resno voljo, da hočejo skrbeti za narodno vzgojo svojih otrok na Dunaju zbero te dni en milijon samo za češke šole na Dunaju. To bo najboljši protest Dunajčanom. Zbirka je dosegla že nad pol milijona.

Mesto Zagreb proslavi dan svobode s svečano predstavo v gledališču: prvi večer bo namenjen v spomin Čehom in se bo igrala »Prodana Nevesta«; drugi bo namenjen vstajenju Jugoslavije. Igrala se bo »Smrt majke Jugovicev«. Po vseh mestih se bodo vršile zbirke za dalmatinske begunce, za dijaštvo in druge dobrodelne namene.

Proslava »Dneva svobode« na Češkem. Čehoslovaška država je proglasila dan 28. okt. za prvi državni praznik, ki se bo slavil vsako leto z veliko slovesnostjo. Po vseh mestih in vaseh se vrše velike priprave, da se letošnja prva obletnica kar najlepše proslavi. Vsi listi prinašajo že članke in spomine na lanske dogodke. V Pragi bo veliko slavlje v gledališču, drugi dan bodo slavnostna zborovanja. Vlada je razpisala II. drž. posojilo pod naslovom »posojilo za zgradbo republike«. Vsa mesta in organizacije tekmujejo v podpisovanju, da dajo ob obletnici svobode svoji državi čim več sredstev za nadaljni razvoj. Češki listi se spominjajo vseh napak in razočaranj preteklega leta in čim dalje bolj uvidevajo, da jih more rešiti le ona slovanska politika, katere voditelji so bili pred vojno in med vojno. V tem smislu se bo vršil tudi državni praznik, ob katerem se bodo slovanska mesta, ki so bila lani na ta dan osvobodjena, pozdravila.

Kako se bo vršilo nabiranje za »dar svobode«. »Dan svobode« pade letos na torek, zato se bo po možnosti vršilo zbiranje že nedeljo pred tem dnem torej 26. t. m. (ker je prih. nedelja vsled vernih duš. Za take stvari manj primeren dan). Nabiralo se bo po nabiralnih polah, ki ga izvrše ženski odbori, oz. po deželi pa naša dekleta. Po mestih se bo pobiralo javno po ulicah. Centralni odbor izda za te dni poseben odznak z napisom: »28. X. 1918. neodrešeni domovini«. Ta odznak se bo prodajal po 2 K in naj ga na »dan Svobode« nosi vsak Slovenec. Poleg tega bodo izšle odkupnice po 10 K. Mislimo, da ne bo nobenega Slovence, ki bi na ta dan odklonil mali dar 2 K za skupen dar onim, ki še niso svobodni. Zbirka »dar svobode« ima namen, da ublaži usodo in trpljenje naših beguncev in da podpremo z njo našo akcijo za slov. Korotan. Zato se bo pobiralo povsod, ker je to vsenarodna zbirka in sodelujejo vse stranke. Vsak kraj naj zbira na način, ki bo najbolj uspešen.

Krajne odbore prosimo, da takoj javijo centralnemu odboru v Ljubljani, koliko odznakov žele. Prodajali se bodo na dan svobode povsod: po hišah, po ulicah, po kolodvorih, po železnicah. Razpošilja jih centralni odbor za »dar svobode«, ki sprejema tudi denar in prispevke.

Prenos smrtnih ostankov koroškega junaka Ivana Malgaja se bo vršil dne 24. t. m. iz Koroške v njegov domači kraj St. Jur ob južni železnici. Znano je, da je bil naš Malgaj med prvimi, ki so šli branit Koroške, izdajal je potem v Velikovcu »Jugoslovanski Korotan« in ko je nastala nemška ofenziva, je do zadnjega branil svoje pozicije. Prenos se izvrši slovesno. Na postajah ob progi ga bo pozdravilo našo občinstvo. Na grobu govori general Maister in drugi zastopniki.

Prispevke za »dar svobode« sprejemajo vsi slovenski denarni zavodi. Uspeh zbirke po krajih in mestih se razglasi po listih.

Medicincem. Predavanja na medicinski fakulteti zagrebškega vseučilišča se prično šele decembra, ko bodo dovršene adaptacije v učnih poslopih. Medicinci, ki še niso došli v Zagreb, naj ne pridejo pred začetkom predavanj, ki se razglasi v časopisju, ker stanovanj itak ni, a življenje v Zagrebu je zelo drago.

Naše občinstvo prosimo, da gre zbiralkam na roke. Vsak naj smatra za svojo dolžnost, da daruje na ta dan vsaj 2 K. Naj se zavedamo, da zahteva to naš ponos. Taka dejanja govore pred svetom. Italijanska mesta so zbrala milijone za d'Annunzija, da bi nam vzeli našo Reko...

V Ljubljani se bo vršila na predvečer »dneva svobode« slavnostna predstava v gledališču. Drugi dan bo javna zbirka za »dar svobode«.

Zbirka »dar svobode« bo zaključena šele prih. mesec. Zato lahko posamezni odbori, ki ne bi mogli te dni ničesar prirediti, prirede v prih. dneh.

V Mariboru se proslavi »dan svobode« dne 26. t. j. v nedeljo v mest. gledališču s slavnostnim večerom, pri katerem sodeluje orkester in pevski zbor »Glasbene Matice« s posebno predstavo in živimi slikami.

Samo eno vprašanje naj si stavi vsak: kaj bi dal pred enim letom za to, da bi propadla Avstrija in da bi prišla Jugoslavija. Česar nismo mogli dati pred letom, dajmo letos, da bodo svobodni še drugi poleg nas. Kaj bi dali naši Notranjci, Kraševci, Goričani, Tržačani itd. da so svobodni, kakor mi. Ako bi dal vsak Slovenec vsaj 1 K, dobimo milijon. Torej na delo vsi!

Pedesetletnica smrti Simona Jenka se je proslavila v nedeljo v mariborskem mest. gledališču na slovesen način, z govorom in živo sliko.

»Mariborski Vestnik«. V Mariboru je začel izhajati za čas stavke litografski list »Mariborski Vestnik«, ki bo prinašal najnovejše vesti.

Nasvet. Iz vrst železničarjev je izšla misel, da se vse zaseženo tihotapsko blago, ki ga oni v teh dneh zasledijo, konfiscira v prid »daru svobode«. To bo lep dar!

Razgled po svetu.

Reka. »Petit Parisen« javlja dne 16. oktobra iz dobrega vira, da je italijanska vlada pristala na ustanovitev neodvisne reške države, katere pristanišče bi bilo pod kontrolo Zveze narodov. Vendar bo Italija zahtevala, da se meje med reško državo in Istro uredi tako, da ne bo Reka obdana s vseh strani z jugoslovanskim državnim ozemljem. Po »Timesu« je izjavil Tittoni v Parizu, da je pripravljen na daljne koncesije v reškem vprašanju, dočim turinska »Gazetta del Popolo« poroča, da je italijanski ministrski svet sklepal o načinu, kako bi se proglasila aknesija vseh okupiranih krajev, torej tudi Reke. — O poteku d'Annunzijeve avanture krožijo različne vesti. Po poročilih iz Bakra je dal utrditi demarkacijsko črto, ker pričakuje jugoslovanskih napadov. Pariška vest z dne 16. oktobra prinaša, da je d'Annunzijevo »zdravje zrahljano« in se bo moral podati v Rim, da konzultira zdravnike. Z tem hoče najti formulo, da se na »spodoben« način umakne iz Reke. Stališče Amerike je neomajano. Tudi Anglija je ponovno izjavila, da si odločno prisvaja ameriško stališče v reškem vprašanju. Nitti piše v nekem pismu na Turattija: »Naš položaj je zelo težek in kompliciran. Dogaja se tisto, česar smo se vedno bali, ker postaja jasno, da dela Anglija sporazumno z Ameriko«.

Avstrijska narodna skupščina je brez debate sklenila, da ratificira St. Germainski mir.

Ministrska kriza rešena. Regent Aleksander je v četrtek poveril Davidoviču mandat za sestavo nove vlade. Takoj po avdijenci je šel Davidovič k Protiču in mu sporočil svojo misijo. Protič je odvrnil, da se mora s člani opozicije posvetovati.

LDU Belgrad, 17. oktobra. Danes opoldne je izročil g. Protič designiranemu ministrskemu predsedniku Davidoviču memorandum, v katerem izjavlja, da ne more sodelovati v koncentracijskem kabinetu. Nato je šel g. Davidovič k regentu. Za 16. uro je sklican ministrski svet. Pričakuje se, da bo regent do štirih popoldne pooblastil g. Davidoviča, da sestavi kabinet iz demokratske zajednice in socialnih demokratov in da mu bo dal pooblastila za slučaj, ako bi narodno predstavništvo ne dovolilo proračuna. Kriza bo na vsak način danes definitivno rešena. Z tem je je kriza končana.

Car Ferdinand pred sodiščem. Bolgarska zemljedeljska ljudska stranka zahteva izročitev bivšega carja Ferdinanda, ki se nahaja v Nemčiji, novi bolgarski vladi, katera ga postavi pred sodišče.

Avstrijo bodo preosnovali v zvezno državo. Dr. Renner je izjavil, da se bodo avstrijska republika, preosnovala v zvezno državo, katero bodo tvorile samoupravne provincije Dunajsko mesto, Nižje in Gornje Avstrijska, Solnograška, Štajerska, Tirolska, Koroška, zapadna Ogrska.

Dunaj dovoljuje češke šole. Krščanski socijalni klub v dunajskem mestnem svetu je sklenil, da pod izvestnimi pogoji privoljuje v ustanovitev čeških šol na Dunaju.

Nemiri v Siciliji. V Siciliji so se pojavili nemiri med tamošnjim kmečkim prebivalstvom. Kmetje so na več mestih udrli v trgovine in skladišča ter jih opleni. Pri nekem spopadu z orožništvom je bilo 30 mrtvih in 10 težkorojenih. Mesto Riosi so kmečki uporniki zasedli, a jih je vojaštvo kmalu razgnalo. V mestu in okolici vlada obsedno stanje.

Kriza v Avstriji. Iz Dunaja poročajo, da bo prihodnje dni sestavljen nov kabinet. Pri novi vladi ne bodo sodelovali socijalisti-levičarji, ker je antanta dala čutiti, da bi bila gospodarska pogajanja zelo otežkočena, če bi se nahajali ti elementi v vladi. Odstopili bodo med drugimi dr. Bauer, dr. Schumpeter in dr. Deutsch. Novi kabinet upa doseči tudi skorajšnjo rešitev zapadnoogrškega vprašanja.

Wilson. Wilsonu se je zdravje znatno izboljšalo, vendar mu zdravniki ne dovolijo zapustiti sobe.

Jugoslovanski delegati so se vrnili v Pariz. Pričakuje se, da država SHS že bližnje dni podpiše bolgarsko in tudi avstrijsko mirovno pogodbo.

Valute: Ameriški dolarji 100 dolarjev 5800—6000 K, Avstrijska krona 100 K 65—70 K, Bolgarski lev žig. 100 levov 152 K, carski rublji 100 rubljev 518 K, Angleški funti 1 funt 255 K, Grške drahme 100 drahm 820 K, Napoléon d'or 1 komad 217 K, Nemška marka 100 mark 291—294 K, Rumunski lei 100 lei 309—312 K, Italijanske lire 100 lir 580 K. (»Obzor« dne 18. okt. 1919.)

Madžarsko vprašanje. Vrhovni zavezniški svet je te dni sklepal o ureditvi zunanjih odnosov Madžarske in je zaslišal sira Georgesa Clark, ki se je mudil v Budapešti, da prouči tamošnje razmere. Po njegovem mnenju je sklicanje starega madžarskega parlamenta povsem nepotrebno, sestaviti pa se mora nova vlada, pri kateri bodo zastopane vse stranke, med njimi tudi socijalisti in Lovaszijeva skupina. Ta vlada naj bi razpisala nove volitve. Sedanjega ministra Fridricha smatrajo za orodje nadvojvode Jožefa. Vrhovni zavezniški svet je končno pečal z pogoji, pod katerimi naj se odpuste avstro-ogrski ujetniki iz angleškega ujetništva.

Habsburžani hočejo na madžarski prestol. V Budapešti se je odkrilo zadnje dni daljekosežen načrt o restavraciji Habsburžanov na Ogrskem. Bivši cesar in kralj Karel je dal v svrhu monarhistične propagande ministr. predsedniku Fridrichu na razpolago sto milijonov kron. Neki Horty je bil že poverjen, da takoj po odhodu rumunskih čet iz Budapešte zasede bivši kraljevski grad v Budimu in vsa ministrstva ter najvažnejše prometne objekte v mestu, na

te pa bi proglasil vpostavitev kraljevine z vladarskim rodom Habsburgov. Monarhistična agitacija se je razširila tudi v bivše ogrske kraje, kisedaj pripadajo narodnostnim državam. Iz Prage poročajo o nemirih v rusinskih Karpatih, ki so jih izzvali tuji agitatorji. Nad pokrajino je bilo proglašeno obsedno stanje in generalu Pelle se je poverilo, da vpostavi red. Tudi na Slovaškem se opaža močno gibanje.

Nova Rusija na obzorju. V Rusiji se je pričela velika ofenziva Denjikinovih protiboljševiških čet. Poročila o uspehih so različna, večkrat si celo nasprotujejo. Po londonskih in nekaterih stockholmskih vesteh napreduje armada generala Judenicha proti Petrogradu. Rdeča armada se razpada. Pri Voronežu so zajeli Denjikove čete okrog 15.000 boljševikov. Po poročilih »Timesa« se je učala rdeča garda v Turkestanu in je prišlo v protiboljševiške roke čez 33.000 ujetnikov.

Nemci na Baltiku. Zavezniške države so pozvale že 18. junija nemško vlado, da izprazni Baltikum, kjer se je paševal znani general von der Goltz. Ker so se Leti in Lotiši uprli nemškemu nasilstvu, je antanta po maršalu Fochu ukazala nemški vladi, naj izprazni Baltikum takej in brez pogojev. Nemška vlada je odgovorila z noto, kjer se na različne načine izgovarja, vendar je pričakovati, da se izpraznitev kmalu izvede, ker je antanta odredila strogo blokado, ki ima usodne posledice tudi za ostale nemške primorske pokrajine.

Spremembe zakona o državljanstvu v Avstriji. Ustavni odsek avstrijske narodne skupščine je sprejel zakonsko osnovo glede avstrijskega državljanstva. Po temu zakonu pridobijo državljanstvo le oni, ki dokažejo desetletno, prostovoljno, nepretrgano bivanje v eni avstrijski občini. Kakor znano, je po prevratu zadostovalo za pridobitev avstrijskega državljanstva le izjava v državljanstvu, brez ozira na pristojnost.

Volitve v Franciji se bodo vršile med 17. januarjem in 3. februarjem 1920. Te dni je

komora sprejela nov volilni red. Med strankami se je začelo živahno gibanje. Za volilni boj se bodo grupirale tri skupine: socialisti, radikalci in nacionalni blok, kateremu je duševni oče Clemenceau.

Boljševiki naseljujejo Nemce v Rusiji. Iz Nemčije se preseli 3500 obitelji v Rusijo v Vjatsko gubernijo, kjer jim je boljševiška vlada dala na razpolago 3600 kv. kilometrov zemlje. Razen tega so prosili ruski boljševiki nemško vlado, da jim pošlje v Rusijo delavce za obnovo gospodarskega življenja Rusije. Boljševiki vabijo tujce za obnovo ruskega gospodarstva, a ruske poljedelce so uničevali in trebili. Tako so na pr. samo v Limborskem ujezdu razpodili 1263 poljedelcev.

Ujetniki in vojaštvo v Sibiriji. Kakor javlja »Voss. Zeitung«, se nahaja v Sibiriji približno 160 tisoč Nemcev, Avstrijcev, Ogrov in Turkov kot ujetnikov. Antanta ima v Sibiriji še okrog 150 tisoč vojakov. Armada generala Kolčaka šteje 300 tisoč dobro oboroženih mož.

Pred enim letom.

Znano je, da smatra Italija svojo zmago na Piavi za največjo zmago, kar jih je dosegla kdaj kaka država v svetovni zgodovini. Oni, ki so boljše poučeni, se tej bahariji smejejo, kajti »zmaga na Piavi« je plod bujne italijanske domišljije. Nič ni bilo lažjega kakor zmagati na Piavi, saj je velika večina avstr. armade želela, da bi bili premagani. Dogodki sicer še niso pojasnjeni, ampak enkrat bo tudi tu jasno in takrat se bo pokazalo, da je bila zmaga na Piavi zmaga bivših avstr. Slovanov, onih zatiranih narodov, ki so z vsemi silami delali, da bi Avstrija razpadla. Največ so k temu pripomogli Čeki in Jugoslovani. Od časa deklaracije je zašel v naše čete pravi narodni duh in od takrat se je začel notranji razpad armade.

Poročila z drugih bojišč so dajala vojakom še več poguma in tako so se celi polki uprli in so izjavili, da ne gredo več na fronto. Vojaki so trumoma prehajali na drugo stran. Nikče ni hotel več braniti stare Avstrije, kajti vsi so želeli konca in — svobode. Odločilno pa je uplival prevrat, ki je nastal v Avstriji dne 28. oktobra, ko je država kapitulirala. Naši častniki so takrat v Ljubljani zasedli armadno poveljstvo in so od tam javili v svet in na italijansko fronto, da so se angleži izkrcali v Trstu in da gredo proti Ljubljani. Na fronti je nastala panika, obup in zmešnjava. V Ljubljani, v Mariboru in v Gradcu so pričakovali Angleže — med tem pa so že drdrali s fronte prvi avtomobili s štabnimi oficirji in njih blagom. Milijonska armada je bežala kakor je mogla. To je bil prizor, kakega svet še ni videl. V 14 dneh ni bilo avstr. armade nikjer več. Razbila se je sama v sebi, kakor njena država. Te armade ni bilo treba Italijanom premagati — razšla se je sama. Dan 28. okt. je bil za njo smrtni udarec. Obe sta napravili dovolj zlo po svetu — zato je ena sama radost obšla svet, ko je oboje propalo. Slovenci smo dovolj pripomogli, da se je to zgodilo. Brzobjavka, da so angleži fronto za hrbtom — je izhajala iz Ljubljane in je zbegalo vodstvo armade. Kaj se je potem zgodilo je znano. Iz razpadle Avstrije je vstala pričakovana Jugoslavija. Toda naša država je bila tik za fronto in preko nje se je valila bežeča vojska. Tako se v tistem šumu skoraj nismo niti zavedali, kaj se je zgodilo. Dogodki so se potem tako urno vrstili, da jih še danes komaj pregledamo. Pisala bo o njih zgodovina naše bodočnosti. Zato pa letos prvič s ponosom praznujemo zmago naše svobode. Dan 28. oktobra bo za vselej važen dan v naši in svetovni zgodovini.

Inserati v „Murski Straži“ imajo velik uspeh, ker je list zelo razširjen.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Mariboru

Delniška glavnica K 15.000.000.—

Centrala v Ljubljani

Rezervni fondi nad K 4.000.000.—

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun s 3%
brez odpovedi, proti trimesečni odpovedi s 3 1/4% čistih

Daje trgovske in aprovizacijske kredite
— izvršuje vse bančne transakcije —

Klapeca

iščem, k enem konju in za lahka domača dela s 1. novembrom 1919. Plača in ostrba dobra. Kdo, pove upravnistvo »Murske Straže«.

Lokal

za trgovino s steklom in porcelanom, ali pa že vpeljeno trgovino želi kupiti, vzame pa tudi vnaem ponudbe na Irko Kosi Ljubljana cerkvena ulica 21/4.

Za

Vinogradnike.

Večje množino »Smarničnega« močno vkoreninjenega trsja ima na prodaj Jernej Pandovnik, posestnik in trgovec z živino v Oblaki h, pošta Juršinci pri Ptuj. Oglasi se sprejemajo najkasneje do 1. novembra 1919.

Gostilna

blizu župnijske cerkve Sv. Jurija ob št. se da s 1. januarjem 1920 vnaem. Več pove Ivan Kreft, Sv. Jurij ob Ščavnici.

Št. 2168.

Vinogradniki!

Naročite amerikanske trte!

Iz javnih trtnih nasadev na Štajerskem bo oddati prihodnjo spomlad blizu 100.000 cepljenk, navadnih vrst na različne amerikanske podlage, 40.000 vkoreninjenih amerikank navadnih vrst in tudi nekaj križenk (hibridov) in večje število amerikanskih ključev.

Cene trtam so in sicer za tisoč komadov: 1200 K za cepljenske druge izbire; 600 K za korenjake prve izbire, 100 K za korenjake druge izbire; 50 K za ključke prve izbire. Te cene veljajo le za manjše kmečke posestnike, ki doprinesejo tozadevno potrdilo od pristojne občine. Vsem imovinejšim posestnikom in vsem, ki ne zadostijo predpisanim pogojem se bodo zaračunale trte za sto procentov (100 %) višje.

Na te trte imajo pravico le spodnještajerski posestniki, ki se zavežejo, da bodo trte sadili na lastni zemlji.

Naročila se sprejemajo pri vseh državnih trtnih nasadih, kakor tudi pri podpisanim nadzorništvu do najkasneje 20. novembra t. l. Po tem roku se bodo trte razdelile sorazmerno med vse naročnike in izdale tozadevne nakaznice.

Tudi je na prodaj več tisoč dveletnih orehovitih in kostanjevitih dreves, žlanih vrst, po 2 K komad.

Maribor, dne 15. oktobra 1919.

Državno vinarsko nadzorništvo v Mariboru.

Brata Vošnjak = Ptuj.

Podplati, zgorno in notranjo usnje, usnje za konjsko opravo in za gamaše, kruponi za gonilna jermena, boks, ševro, ševret. Najboljši čevlji vseh vrst. Gamaše. Vse čevljarske potrebščine.

Nakup surovih kož.

ČEVLJE

moške in ženske, fino in zajamčeno pristno ročno delo, krasne amerikanske fazone, najboljše rujava ali črno teliče usnje in pristni, trpežni podplati, razpošilja po K 270.—; krasne boks čevlje po K 300.— in K 360.— par veletrgovina z čevlji

R. Stermecki, Celje št. 303

Slovenija.

Naročite cenik!

Ceneje kakovosti od K 100.— naprej.

Gospodarska Zadruga

za Prekmurje, Mursko polje in Slov. gorice r. z. z o. z.

ima v zalogi po najnižjih dnevni cenah razno manufakturno blago za moške in ženske obleke, barhente, vseh vrst platno, blago za ženske predpasnike; razno kuhinjsko posodo, riž, čaj, papriko; usnje, podplate, moške in ženske čevlje. Vseh vrst moko, zdrob, otrobe, testenine.

Kupuje zrnje, sadje, kože, vino, sadjevec, žganje, sploh vse poljedelske prideleke.

Posreduje pri nakupovanju strojev in vseh gospodarskih potrebščin.

Kupovati in prodajati zadrugi imajo pravico samo člani. Novi člani se sprejemajo v zadrugi pisarni in pri podružnicah. Osrednja trgovina in pisarna: **v Gornji Radgoni.** Podružnice: **Cankova = Murska Sobota.**